

Sygn. akt: III AUa 820/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Naze (spr.)

Sędziowie: SSA Lucyna Guderska

SSO del. Dorota Rzeźniowiecka.

Protokolant: st. sekr. sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2013 r. w Łodzi

sprawy **K. K. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 19 lutego 2013 r., sygn. akt: VIII U 4357/12;

- 1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzje organu rentowego i przyznaje K. K. (1) prawo do emerytury od 22 kwietnia 2011 r.;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w Ł. na rzecz K. K. (1) kwotę 420 (czterysta dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za wszystkie instancje.**

Sygn. akt III AUa 820/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 kwietnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił K. K. (1) prawa do emerytury na tej podstawie, że na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Organ rentowy jako okres pracy w warunkach szczególnych uwzględnił wnioskodawcy okres pracy w wymiarze 2 lat, 3 miesięcy i 25 dni.

W dniu 12 maja 2011 r. wnioskodawca złożył odwołanie od powyższej decyzji wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury. Wniósł o zaliczenie do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w (...) od 1 lipca 1970 r. do 2 września 1988 r. na stanowisku mechanika napraw pojazdów samochodowych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2011 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie wnioskodawcy.

Na skutek apelacji ubezpieczonego Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 26 września 2012 r. zaskarżony wyrok uchylił i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 19 lutego 2013 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca K. K. (1), urodzony (...), wniosek o emeryturę złożył w dniu 25 marca 2011 r.

Przed organem rentowym wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 r. udokumentował staż ubezpieczeniowy w wymiarze 29 lat i 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych, nie przystąpił do OFE i pobiera świadczenie przedemerytalne.

Organ rentowy jako okres pracy w warunkach szczególnych uwzględnił wnioskodawcy okres pracy w wymiarze 2 lat, 3 miesięcy i 25 dni, to jest okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) spółce z o.o. od 2 września 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. na stanowisku mechanika samochodowego wykonującego prace przy naprawie pojazdów w kanałach remontowych.

Od 1 lipca 1970 r. do 2 września 1988 r. wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. w pełnym wymiarze czasu pracy. Zgodnie ze świadectwem pracy z dnia 2 września 1988 r. w wymienionym okresie zatrudnienia wnioskodawca kolejno zajmował stanowiska: mechanika samochodowego, instruktora nauki zawodu, mechanika diagnosty, a ostatnio mechanika napraw pojazdów samochodowych.

Przedsiębiorstwo (...) miało na stanie około 500 samochodów ciężarowych. Mechaników na zmianie pracowało około 40.

Wnioskodawca w (...)r. ukończył (...) Szkołę (...). W (...)r. uzyskał tytuł mistrza w zawodzie mechanik silników spalinowych - ślusarz samochodowy karoserii. W (...)r. ukończył Pedagogiczne Studium (...) uzyskując kwalifikacje nauczyciela praktycznej nauki zawodu oraz tytuł technika mechanika.

W Przedsiębiorstwie (...) wnioskodawca został zatrudniony od dnia 1 lipca 1970 r. na podstawie umowy o pracę zawartej w celu odbycia wstępnego stażu pracy. Była to firma transportowa wożąca materiały na budowy z wielkiej płyty. Zgodnie z § 2 umowy czas wstępnego stażu pracy miał wynosić pół roku. Od dnia 1 lipca 1970 r. wnioskodawca otrzymał angaż na stanowisko montera samochodowego najpierw na 7-dniowy okres próbny, a po jego upływie na czas nieokreślony.

W dniu 27 października 1970 r. wnioskodawca został zwolniony do odbycia służby wojskowej. W dniach od (...)r. do (...)r. odbywał służbę wojskową. Ponownie do pracy po powrocie z wojska został przyjęty w dniu 2 listopada 1972 r. na stanowisko montera samochodowego.

Zgodnie z angażami od 1 kwietnia 1974 r. wnioskodawca zajmował stanowisko mechanika napraw pojazdów samochodowych. Stanowiska montera i mechanika samochodowego niczym się nie różniły. Były to stanowiska wykazane w taryfikatorze

Jako mechanik wnioskodawca pracował w kanałach przy naprawie i wymianie skrzyń biegów, resorów, mostów, sprzęgieł, hamulców, wałów pędnych, silników. Samochody, które naprawiał to praktycznie wyłącznie były samochody ciężarowe. Pracę mechanika w kanałach wnioskodawca wykonywał od poniedziałku do soboty, przez 8 godzin dziennie, stale.

Poważnymi naprawami silników wnioskodawca się nie zajmował, tylko ich wyjmowaniem i montażem. Od naprawy silników byli osobni pracownicy. Przy silnikach wnioskodawca wykonywał tylko takie prace, które można wykonać bez potrzeby jego wyciągnięcia, np. wycieki olejów.

Wnioskodawca pełnił funkcję instruktora nauki zawodu od dnia 1 września 1977 r., zaś od dnia 1 września 1979 r. instruktora praktycznej nauki zawodu.

Zgodnie z umową zawartą w dniu 1 września 1978 r. na okres od 1 września 1978 r. do 30 czerwca 1979 r. wnioskodawcy jako „szkolącemu” zostały powierzone obowiązki w zakresie wyszkolenia i przysposobienia powierzonego jego opiece zespołu uczniów do zdania egzaminów do następnej klasy w (...) Szkole Zawodowej dla Pracujących. W dniu 12 września 1979 r. wnioskodawca otrzymał zakres obowiązków, odpowiedzialności i uprawnień instruktora praktycznej nauki zawodu, zgodnie z którym instruktor był pracownikiem działu kadr i szkolenia, którego czynności nadzorował kierownik oddziału remontowego. Do obowiązków instruktora należało m.in. opracowywanie i doręczanie brygadystom materiałów nauczania, opracowywanie rozkładu zajęć praktycznych dla uczniów, organizowanie dla uczniów pracy, bieżące prowadzenie dziennika lekcyjnego i sporządzanie obowiązujących sprawozdań. Zgodnie z umową zawartą w dniu 3 września 1979 r. wnioskodawcy jako „instruktorowi - brygadziście" od dnia 3 września 1979 r. zostały powierzone obowiązki w zakresie wyszkolenia i przysposobienia przydzielonej grupy uczniów z Zespołu Szkół Budowlanych do wykonywania czynności w zawodzie mechanik - kierowca. Zgodnie z angażami obowiązującymi od 1 października 1980 r., od 1 kwietnia 1982 r., od 1 października 1982 r. i od 1 maja 1983 r. wnioskodawca zajmował stanowisko mechanika napraw pojazdów samochodowych - instruktora nauki zawodu. Zgodnie z umowami zawartymi w dniach 1 września 1980 r., 1 września 1981 r. i 1 września 1982 r. wnioskodawcy jako „instruktorowi - brygadziście" na okresy czasu od 1 września 1980 r. do 30 czerwca 1981 r., od 1 września 1981 r. do 30 czerwca 1982 r. i od 1 września 1982 r. do 30 czerwca 1983 r. zostały powierzone obowiązki w zakresie wyszkolenia i przysposobienia przydzielonej grupy uczniów z (...) Szkoły Zawodowej do wykonywania czynności w zawodzie mechanik - kierowca. Pracował na oddziale (...) (...).

Pełniąc funkcję instruktora nauki zawodu wnioskodawca nadal zajmował się naprawą samochodów, przy czym do kanału wchodził z uczniami pokazując im jak wykonywać dane czynności. Tłumaczył im jakie są poszczególne elementy pracy.

Pracę wnioskodawca zaczynał o 6.00. Uczniowie przychodzili na godzinę 6.30 i rozchodzili się do domów o godzinie 13.00. Wnioskodawca pracę swą kończył o 14.00. Były dwie klasy uczniów, z czego jedna przychodziła do niego na zajęcia 2 razy w tygodniu, a druga 3 razy w tygodniu.

Na danej zmianie pracowało dwóch instruktorów. Każdy miał przydzieloną grupę uczniów liczącą około 10-13 osób. Przeważnie wnioskodawca zostawiał sobie 3-4 uczniów, resztę kierował na warsztat do poszczególnych mechaników. Dzień zaczynał się od sprawdzenia obecności uczniów. Do tych celów wnioskodawcy służyło wyodrębnione na hali z kanałami osobne pomieszczenie z biurkiem. Jako instruktor wnioskodawca prowadził dziennik, wystawiał uczniom oceny cząstkowe, półroczne i roczne. Na koniec zmiany, po tym jak uczniowie rozeszli się do domów, wnioskodawca szedł do brygadzysty i mechaników i rozmawiał z nim odnośnie postępów każdego ucznia. Oceny wnioskodawca wystawiał za dany cykl pracy np. po miesiącu. Do dziennika wpisywał wykonane zadania. Uczniowie prowadzili zeszyty, w których zapisywali jakie czynności wykonali w danym dniu. Wnioskodawca potem sprawdzał te zapiski.

Z dniem 1 kwietnia 1985 r. wnioskodawcy zostały powierzone obowiązki mechanika- diagnosty. Aneksem do zakresu obowiązków z dnia 1 sierpnia 1985 r. zakres obowiązków wnioskodawcy został powiększony o przeprowadzenie napraw drogomicz i szybkościomierzy zgodnie z warunkami technicznymi. Stanowisko mechanika - diagnosty wnioskodawca zajmował do czasu wyjazdu za granicę na budowę eksportową.

Na stanowisku mechanika - diagnosty wnioskodawca nie dokonywał napraw tylko przeglądy stanu technicznego samochodów. Sprawdzał układ kierowniczy, zawieszenia, układ napędowy, stan resorów, szereg hamulcowych, stan ogumienia, światła. W kanale sprawdzał układ napędowy (wał pędny, skrzynię biegów), stan resorów, mosty, szczęki hamulcowe, układ kierowniczy, rozbieżność kół. Układ kierowniczy sprawdzał w ten sposób, że auto było podnoszone na podnośniku do góry w wnioskodawca sprawdzał czy nie ma luzu na łożyskach i zwrotnicy. Hamulce w kanale wnioskodawca sprawdzał wizualnie, potem sprawdzał je w ten sposób, że wjeżdżał samochodem na rolki. W ten sposób

sprawdzał czy nie ma blokowania kół, czy koła toczą się równomiernie i nie ma zgrzytów. Poza kanałem wnioskodawca sprawdzał zadymienie (CO wychodzące z rur), stan ogumienia i światła.

Z urlopu bezpłatnego udzielonego na czas pracy na budowie eksportowej w ZSRR wnioskodawca korzystał w okresie od 8 grudnia 1986 r. do 31 lipca 1988 r. wraz z urlopem wypoczynkowym.

Na budowie eksportowej wnioskodawca był zatrudniony w okresie od 8 grudnia 1986 r. do 19 lipca 1988 r. na stanowisku mechanika przez (...). w K.. Składki ZUS od wynagrodzenia ubezpieczonego były odprowadzane. Zajmował się naprawą samochodów. Dokonywał wszystkich napraw np. także przy kołach. Część napraw wnioskodawca wykonywał w kanałach, a część poza nimi. Przeważnie naprawy były dokonywane w hali, nie zawsze w kanałach, a jak była taka potrzeba to także w terenie. Wtedy naprawy były dokonywane bezpośrednio z powierzchni ziemi. Zdarzało się, że naprawy z powierzchni były dokonywane także wtedy, gdy kanały w hali były zajęte. Praca w kanałach stanowiła około 70% czasu pracy ubezpieczonego.

Po powrocie z budowy eksportowej wnioskodawca został zatrudniony w (...) od 1 sierpnia 1988 r. na stanowisku mechanika napraw pojazdów samochodowych.

Od 5 września 1988 r. do 31 grudnia 1990 r. wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Państwowym (...) Oddziale w Ł., w pełnym wymiarze czasu pracy, początkowo na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony, a od 1 października 1988 r. na czas nieokreślony w (...) na stanowisko mechanika naprawy samochodów. Zgodnie ze świadectwem pracy z dnia 31 grudnia 1990 r. w wymienionym okresie zatrudnienia wnioskodawca zajmował stanowisko mechanika naprawy samochodów.

W okresie od 10 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. wnioskodawca korzystał z urlopu bezpłatnego udzielonego na czas pracy na budowie eksportowej prowadzonej przez Przedsiębiorstwo Państwowe (...) Oddział w Ł.. Na podstawie umowy o wykonywanie pracy za granicą z dnia 3 sierpnia 1990 r. w okresie od 10 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. wnioskodawca wykonywał pracę w T. Bazie M.-T.. na stanowisku mechanika. Składki ZUS nie były odprowadzane.

W dniu 31 sierpnia 2011 r. (...) S.A. w W. wystawiły wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w którym zaświadczone, że w okresie zatrudnienia od 5 września 1988 r. do 31 grudnia 1990 r. wnioskodawca, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał prace w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów samochodowych zgodnie z wykazem A działem XIV poz. 16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. na stanowisku mechanika naprawy samochodów wymienionym w dziale XIII poz. 15 pkt. 1 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 26 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 1 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu kultury i sztuki.

Przedsiębiorstwo Państwowe (...) Oddział w Ł. miało na stanie około 30 samochodów, w większości były to samochody ciężarowe, a także N., Ż. i samochody dostawcze. Mechaników było ośmiu pracujących na jedną zmianę w godzinach od 7.00 do 15.00.

Przestojów nie było nawet zimą. Praca była stale, gdyż samochody były stare i ciągle się psuły.

Wnioskodawca wykonywał pracę mechanika samochodowego w kanałach. Naprawiał skrzynie biegów, wały, mosty.

Oceniając materiał dowodowy Sąd Okręgowy podkreślił, że nie są wiarygodne twierdzenia wnioskodawcy, iż był szkolącym instruktorem praktycznej nauki zawodu przez 2 lata - 1982-1984, gdyż przeczy temu dokumentacja osobowa. Z dokumentacji tej wynika, że naukę zawodu wnioskodawca rozpoczął od 1 września 1977 r., a zakończył z dniem 30 czerwca 1983 r. Zdaniem Sądu pierwszej instancji umowy zawierane na dziesięciomiesięczne okresy i aneksy do nich, zakres obowiązków, opinia i zaświadczenie określały zadania wnioskodawcy w sposób nie budzący wątpliwości, zatem Sąd przyjął, że wnioskodawca w tym charakterze był zatrudniony w latach 1977- 1983- w okresach dziesięciomiesięcznych, zatem w trakcie trwania danego roku szkolnego.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy, powołując się na treść art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, uznał odwołanie K. K. (1) za bezzasadne.

Sąd podkreślił, że w niniejszej sprawie sporne były dwa okresy zatrudnienia wnioskodawcy, a mianowicie w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. od 1 lipca 1970 r. do 2 września 1988 r. oraz w Przedsiębiorstwie Państwowym (...) Oddziale w Ł. od 5 września 1988 r. do 31 grudnia 1990 r. Z materiału dowodowego sprawy wynika, że od 5 września 1988 r. do 31 grudnia 1990 r. wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Państwowym (...) Oddziale w Ł., w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku mechanika naprawy samochodów. W okresie od 10 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. wnioskodawca korzystał z urlopu bezpłatnego udzielonego na czas pracy na budowie eksportowej. Na podstawie umowy o wykonywanie pracy za granicą z dnia 3 sierpnia 1990 r. w okresie od 10 sierpnia 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. wnioskodawca wykonywał pracę w T. Bazie M.-T.. na stanowisku mechanika. W ocenie Sądu brak jest jakichkolwiek dowodów na to, że w wyżej wymienionym okresie pracodawca odprowadzał składki na ubezpieczenia społeczne w polskiej instytucji ubezpieczeniowej od wynagrodzenia wnioskodawcy. Nadto wnioskodawca nie przedstawił dowodów, które potwierdzałyby, że faktycznie w trakcie pracy na budowie eksportowej świadczył pracę w warunkach szczególnych pracując, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w kanałach remontowych. W konsekwencji Sąd Okręgowy do prac w warunkach szczególnych zakwalifikował jedynie okres zatrudnienia K. K. (1) od 5 września 1988 r. do 9 sierpnia 1990 r. w łącznym wymiarze 1 roku, 11 miesięcy i 5 dni.

Odnosząc się do zatrudnienia K. K. (1) w Przedsiębiorstwie (...) Sąd podkreślił, że od dnia 1 września 1977 roku wnioskodawca pełnił funkcję instruktora nauki zawodu, zaś od dnia 1 września 1979 r. instruktora praktycznej nauki zawodu, co powodowało poszerzenie zakresu jego czynności o obowiązki w zakresie wyszkolenia i przysposobienia powierzonej grupy uczniów szkół zawodowych. W tej sytuacji Sąd doszedł do przekonania, że w okresie, w którym wnioskodawca zajmował się nauką zawodu, to jest w latach 1977 – 1983, wykonywał pracę w warunkach szczególnych jedynie w trakcie przerwy wakacyjnej, kiedy to uczniowie nie odbywali zajęć praktycznej nauki zawodu.

Zdaniem Sądu zgromadzony w sprawie materiał dowodowy dawał podstawy od uznania za pracę w warunkach szczególnych pracę świadczoną przez wnioskodawcę u wyżej wymienionego pracodawcy na stanowisku montera samochodowego i mechanika napraw pojazdów samochodowych. Na podstawie zeznań świadków Sąd ustalił bowiem, że na stanowiskach tych wnioskodawca pracował w kanałach remontowych dokonując napraw i wymiany skrzyń biegów, resorów, mostów, sprzęgieł, hamulców, wałów pędnych, silników samochodów ciężarowych. Świadczenie zgodnie potwierdzili, że pracę mechanika w kanałach wnioskodawca wykonywał stale, to jest codziennie, i w pełnym wymiarze czasu pracy zarówno przed powołaniem do służby wojskowej jak i po niej, gdy wnioskodawca powrócił do zakładu pracy, w którym był zatrudniony bezpośrednio przed okresem tej służby.

Sąd pierwszej instancji uznał, że jako okres pracy w warunkach szczególnych nie mógł być także zakwalifikowany okres pracy wnioskodawcy na stanowisku mechanika - diagnosty od 1 kwietnia 1985 r. do 7 grudnia 1986 r., jako nie mieszczący się w katalogu prac w warunkach szczególnych z wykazu „A”. Po pierwsze, co jednoznacznie wynika z zeznań wnioskodawcy i świadka T. S., na stanowisku tym wnioskodawca dokonywał przeglądów stanu technicznego pojazdów. A wobec tego wykonywane przez niego prace nie były pracami przy naprawie pojazdów samochodowych tylko ich diagnostyce. Pod drugie nie wszystkie czynności były wykonywane przez wnioskodawcę w kanale. Poza kanałem wnioskodawca sprawdzał zadymienie (CO wychodzące z rur), stan ogumienia, światła, stan hamulców ten sposób że wjeżdżał samochodem na rolki, a także układ kierowniczy.

W ocenie Sądu Okręgowego zważywszy na treść zeznań świadka S. K. nie mógł być zakwalifikowany jako okres pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okres pracy wnioskodawcy na budowie eksportowej od 8 grudnia 1986 r. do 19 lipca 1988 r. pomimo opłacania składek. Z zeznań wymienionego wyżej świadka wynika bowiem, że wnioskodawca wykonywał naprawy zarówno w kanałach, jak i poza nimi. Jak ocenił świadek praca w kanałach stanowiła około 70 % czasu pracy wnioskodawcy. Nie było w tej sytuacji podstaw do uznania, że wnioskodawca

wykonywał pracę mechanika-montera zatrudnionego wyłącznie w kanałach remontowych, skoro poza czynnościami naprawczymi wykonywanymi w kanałach wykonywał także czynności naprawczo - remontowe poza kanałem.

Konkludując, Sąd pierwszej instancji zaliczył K. K. (1) do pracy w warunkach szczególnych wyłącznie okresy: od 1 lipca 1970 r. do 13 października 1972 r., od dnia 2 listopada 1972 r. do 31 sierpnia 1977 r., od 1 lipca 1978 r. do 31 sierpnia 1978 r., od 1 lipca 1979 r. do 2 września 1979 r., od 1 lipca 1980 r. do 31 sierpnia 1980 r., od 1 lipca 1981 r. do 31 sierpnia 1981 r., od 1 lipca 1982 r. do 31 sierpnia 1982 r., od 1 lipca 1983 r. do 31 marca 1985 r. i od 1 sierpnia 1988 r. do 2 września 1988 r.

Zsumowanie tych okresów daje wnioskodawcy dodatkowy okres pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 9 lat, 9 miesięcy i 17 dni, co łącznie z okresem uznanym przez organ rentowy w wymiarze 2 lat, 3 miesięcy i 25 dni nie sumuje się do wymaganego normatywnie 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, a jedynie do 14 lat i 17 dni.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy w Łodzi, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie jako bezzasadne oddalił.

Powyższe rozstrzygnięcie zaskarżył K. K. (1) apelacją w całości, zarzucając mu:

1) naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, w szczególności polegające na:

a) bezpodstawnym przyjęciu, że odwołujący w okresie od:

-.

- 1 września 1977 do 30 czerwca 1978 r.; 1 września 1978 do 30 czerwca 1979 r.; 1 września 1979 do 30 czerwca 1980 r.; 1 września 1980 do 30 czerwca 1981 r.; 1 września 1981 do 30 czerwca 1982 r.; 1 września 1982 do 30 czerwca 1983 r. (praca na stanowisku mechanika i instruktora (praktycznej) nauki zawodu w Przedsiębiorstwie (...);
- 8 grudnia 1986 r. do dnia 31 lipca 1988 r. (praca na budowie eksportowej K. - (...) Huta S.A. w K.),
- 10 sierpnia 1988 r. do 31 grudnia 1990 r. (praca na budowie Eksportowej w Przedsiębiorstwo Państwowe (...))

nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze,

b) bezpodstawnym przyjęciu, iż odwołujący nie udowodnił łącznie 15 letniej pracy w szczególnych warunkach,

2) naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) przepisu art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2004, Nr 39, poz.353 ze zm) w zw. § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 r. Nr 8 poz. 43 ze zm.), poprzez błędną wykładnię, a w konsekwencji bezpodstawnie przyjęcie, iż wnioskodawca nie posiada wymaganego (15 letniego) okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach,

b) § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia, poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, że wnioskodawca wykonując pracę w Przedsiębiorstwie (...) jednocześnie na stanowisku mechanika i instruktora (praktycznej) nauki zawodu, a także w ZSRR w K. na budowie eksportowej oraz na budowie eksportowej w T. - nie wykonywał pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku,

c) art. 6 kc, poprzez przyjęcie, że ubezpieczony nie udowodnił, że w okresach, o których mowa wyżej wykonywał, stale i pełnym wymiarze czasu pracy, pracy w warunkach szkodliwych lub w szczególnym charakterze,

d) § 15 w zw. § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w zw. art. 1 ust.2 pkt 4 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 1982 r. Nr 3 poz. 19 ze zm. oraz z 2006, Nr 97, poz. 674 ze zm.)

poprzez błędną wykładnię i uznanie, że funkcja instruktora praktycznej nauki zawodu nie jest pracą w szczególnym charakterze.

W oparciu o powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego poprzez przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury z dniem 22 kwietnia 2011 r. Nadto wniósł o zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym również kosztów zastępstwa radcowskiego (za obie instancje), wedle norm przepisanych.

W uzasadnieniu K. K. (1), odnosząc się do Przedsiębiorstwa Państwowego (...) Oddział w Ł. wskazał, że również w trakcie zatrudnienia na budowie eksportowej w T. od dnia 10 sierpnia 1990 r. do dnia 31 grudnia 1990 r. faktycznie wykonywał pracę mechanika zatrudnionego w kanałach remontowych, a więc pracę w warunkach szczególnych. Wbrew ustaleniom Sądu pierwszej instancji za okres pracy w T. pracodawca odprowadzał składki na ZUS, co wynika z druku RP-7, na którym widnieje informacja „Wynagrodzenie zastępcze za okres eksportu K. K. (1)” - (pkt 5 dodatkowe uwagi) okres pracy „na eksporcie” od dnia 10 sierpnia 1990 r. do dnia 31 grudnia 1990 r.

W odniesieniu do pracy w Przedsiębiorstwie (...) „T. B.” apelujący podkreślił, że przez cały okres zatrudnienia u powyższego pracodawcy wykonywał prace w postaci naprawy pojazdów mechanicznych w kanałach remontowych pomimo, że w spornym okresie był instruktorem nauki zawodu. Podniósł, że powyższy wniosek potwierdzają zeznania świadków, z których wynika, że wnioskodawca w spornym okresie pracował w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych. Praca instruktora (niepolegająca na naprawie pojazdów w kanałach remontowych) miała tak marginalne znaczenie, że niektórzy świadkowie w ogóle nie pamiętają takiego zdarzenia. Natomiast ci, którzy pamiętali, że wnioskodawca był również instruktorem nauki zawodu podkreślali, że pracował w kanałach remontowych wraz z uczniami przy naprawie pojazdów mechanicznych.

Dlatego zdaniem apelującego Sąd pierwszej instancji, błędnie nie uznał wyżej wymienionego okresu - od 1 września 1977 r. do 30 czerwca 1983 r. (z przerwami dwumiesięcznymi) za pracę w szczególnych warunkach.

W ocenie K. K. (1) z tych samych względów nie można podzielić stanowiska Sądu pierwszej instancji odmawiającej uznania za pracę w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia wnioskodawcy na budowie eksportowej w ZSRR (K.) od dnia 8 grudnia 1986 r. do 19 lipca 1988 r., kiedy to ubezpieczony, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, pracował jako mechanik samochodowy w kanałach remontowych. Dokumenty znajdujące się w aktach osobowych wnioskodawcy, a także zeznania świadków potwierdzają, że K. K. (1) w wyżej wymienionym okresie świadczył pracę w szczególnych warunkach i była ona wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Wnioskodawca świadczył pracę od poniedziałku do soboty (zeznania E. W.), a także w godzinach nadliczbowych (zeznania E. W. i S. K.). To z kolei powoduje, że nawet jeżeli Wnioskodawca w związku z „zajęciem” kanałów przez innych pracowników (mechaników) część pracy wykonywał na powierzchni - obok kanałów lub też zobligowany był przez przełożonego do wyjazdu w teren, to biorąc pod uwagę, iż pracował w soboty, a także po godzinach, powoduje, że w ramach wymaganego przez ustawodawcę warunku wykonywania pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, spełnił tą przesłankę. Dla niniejszej sprawy nie ma znaczenia, czy praca wnioskodawcy w kanałach odbywała się tylko od poniedziałku do piątku w godzinach np. od 6 do 14, lecz znaczenie ma również fakt, że pracę w kanałach wnioskodawca wykonywał po godzinach oraz w soboty, zatem proporcje, o których mówił Świadek K. nie pozbawiają pracy wnioskodawcy kwalifikowanego charakteru.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja K. K. (1) odnosi skutek.

Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił roszczenie wnioskodawcy przez pryzmat art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników

zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Niemniej jednak doszedł do błędnego wniosku, że apelujący nie spełnił przesłanki 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Zawarty w przepisach przejściowych ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przepis art. 184 dotyczy tych ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 roku, którzy w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 roku) osiągnęli:

1/ okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia emerytury w wieku niższym, niż 65 lat w przypadku mężczyzn;

2/ okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn).

Zgodnie z § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze prawo do takiej emerytury nabywa w wieku 60 lat mężczyzna, który przez okres co najmniej 15 lat wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do owego rozporządzenia. Natomiast w myśl § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku - okresy pracy uzasadniające prawo do świadczenia emerytalnego to okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Niewątpliwie w załączniku do cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w wykazie A dziale XIV punkcie 16 jako prace w szczególnych warunkach wymienione są prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych. Problem w sprawie sprowadza się więc do ustalenia czy wnioskodawca w spornych okresach od 1 września 1977 roku do 30 czerwca 1978 roku, od 1 września 1978 roku do 30 czerwca 1979 roku, od 1 września 1979 roku do 30 czerwca 1980 roku, od 1 września 1980 roku do 30 czerwca 1981 roku, od 1 września 1981 roku do 30 czerwca 1982 roku, od 1 września 1982 roku do 30 czerwca 1983 roku w Przedsiębiorstwie (...), od 8 grudnia 1986 roku do 31 lipca 1988 roku na budowie eksportowej w K. (ZSRR) oraz od 10 sierpnia 1988 roku do 31 grudnia 1990 roku na budowie eksportowej w T., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, świadczył pracę przy naprawie pojazdów mechanicznych w kanałach remontowych.

Analizując powyższe zagadnienie nie można tracić z pola widzenia faktu, że prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko wyrażone w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Jednakże od tej reguły istnieją odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku. Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nie narażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (por.: wyrok SA w Lublinie z dnia 13 grudnia 2012 roku, sygn. akt III AUa 1022/12, opubl. LEX nr 1237291, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2012 roku, sygn. akt II UK 103/11, opubl. LEX nr 1130388). Jednocześnie w judykaturze wypowiedziano pogląd, że w spornych przypadkach - uwzględnienie okresów wykonywania pracy szkodliwej lub uciążliwej wymaganej do przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym - następuje po ustaleniu rzeczywistego zakresu obowiązków oraz wykonywania bezpośrednio i stale szkodliwego zatrudnienia, tyle że ocena prawna tych ustaleń powinna być racjonalna, bez stosowania "aptekarskiej" miary lub "stopera w rękę" (wyrok SA w Łodzi z 21 sierpnia 2013 r., III AUa 1769/12, opubl. LEX nr1366108).

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny w pierwszej kolejności odniesie się do zatrudnienia K. K. (1) w wymienionych wyżej okresach w Przedsiębiorstwie (...). Wnioskodawca pracował wówczas jako mechanik samochodowy i jednocześnie wykonywał obowiązki instruktora nauki zawodu. Sąd pierwszej instancji wyeliminował sporne okresy ze stażu pracy w warunkach szczególnych uznając, że pełnienie przez wnioskodawcę obowiązków instruktora nauki zawodu powoduje, że jego praca na stanowisku mechanika samochodowego nie była wykonywana, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w kanałach remontowych. W ocenie Sądu Apelacyjnego to stanowisko Sądu pierwszej instancji nie zasługuje na aprobatę w świetle materiału dowodowego sprawy. Z zeznań świadków wynika bowiem, że K. K. (1) świadczył pracę w warunkach szczególnych nawet wówczas, gdy zajmował się instruktorem uczniów. Powyższe zeznał świadek W. L., który pracował razem z apelującym w Przedsiębiorstwie (...) od 1972 roku. Świadek ten zeznał wyraźnie, że K. K. (1), także będąc instruktorem nauki zawodu, wykonywał pracę w kanale remontowym, do którego schodził razem z uczniami. Z kolei świadek T. S. zeznał, że wnioskodawca rano rozdysponowywał uczniów, natomiast zleceniem konkretnych zadań zajmowali się brygadziści i majstrowie, którzy tłumaczyli im, co będą robili danego dnia. Wnioskodawca natomiast sprawdzał listę obecności. Podobnie zeznała świadek G. N. zatrudniona w Przedsiębiorstwie (...) w latach 1971-1978 i 1979-1990 w charakterze referenta ds. osobowych, kadrowej. G. N. zeznała, że w warsztacie była niemal codziennie i z reguły, jak widziała wnioskodawcę przy pracy, to pracował on w kanale remontowym. Świadek ten widział, że wnioskodawca schodził do kanału także z uczniami. Zgodne zeznania świadków korelują z zeznaniami samego wnioskodawcy, który zeznał, że zazwyczaj zostawiał sobie 2 – 4 uczniów, z którymi wykonywał pracę w kanale remontowym. Poza tym zajmował się takimi czynnościami jak sprawdzenie listy obecności, wystawiał oceny, nadzorował pracę uczniów. Te dodatkowe czynności związane ze szkoleniem uczniów nie wyłączają jednak szczególnego charakteru pracy ubezpieczonego. Co do zasady bowiem wnioskodawca szkolił uczniów wykonując z nimi prace w kanale remontowym, co potwierdzili zeznający w sprawie świadkowie. Dodatkowe czynności o charakterze administracyjnym, jak wystawianie ocen, czy też sprawdzanie listy obecności, stanowiły margines jego czasu pracy, co w świetle przywołanego wyżej orzecznictwa nie rzutuje na szczególny charakter zatrudnienia ubezpieczonego, który Sąd pierwszej instancji uznał tylko w odniesieniu do przerw wakacyjnych. Uznanie spornych okresów zatrudnienia od 1 września 1977 roku do 30 czerwca 1978 roku, od 1 września 1978 roku do 30 czerwca 1979 roku, od 1 września 1979 roku do 30 czerwca 1980 roku, od 1 września 1980 roku do 30 czerwca 1981 roku, od 1 września 1981 roku do 30 czerwca 1982 roku, od 1 września 1982 roku do 30 czerwca 1983 roku w Przedsiębiorstwie (...) do prac w warunkach szczególnych powoduje, że wnioskodawca spełnia przesłankę co najmniej 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych, zważywszy że łączny okres pracy w warunkach szczególnych uznany przez Sąd pierwszej instancji to 14 lat i 17 dni.

Tym samym zbędne staje się analizowanie pozostałych spornych okresów zatrudnienia K. K. (1), gdyż okres pracy w Przedsiębiorstwie (...) wystarczy do uzupełnienia stażu pracy w warunkach szczególnych do wymaganego normatywnie minimum. Niemniej jednak apelacja ubezpieczonego wydaje się mieć uzasadnione podstawy także co do okresu pracy wnioskodawcy na budowie eksportowej w T. od 10 sierpnia 1990 roku do 31 grudnia 1990 roku. Co prawda apelujący nie przedstawił żadnych świadków na okoliczność pracy w szczególnych warunkach w powyższym okresie, niemniej jednak legitymuje się świadectwem pracy w warunkach szczególnych za ten okres. W ocenie Sądu drugiej instancji trafne jest stanowisko apelującego, że pracodawca odprowadził za sporny okres pracy składki na ubezpieczenie społeczne, co wynika z decyzji o ustaleniu kapitału początkowego z dnia 27 lutego 2004 roku. W treści tej decyzji organ rentowy zamieścił informację, zgodnie z którą do ustalenia wartości kapitału początkowego za rok 1988 nie uwzględnił jedynie okresu od 20 lipca 1988 roku do 1 sierpnia 1988 roku.

Tym samym uznać należy, że K. K. (1) spełnił wszystkie przesłanki przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wynikające z cytowanego na wstępie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w Łodzi, działając na podstawie art. 386 § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w treści art. 98 § 1 k.p.c. i ustalił je w wysokości określonej w § 11 ust. 2 i 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 390). Na koszty te składają się następujące kwoty: 360,00 złotych tytułem wynagrodzenia radcy prawnego za dwukrotne reprezentowanie wnioskodawcy zarówno przed Sądem pierwszej, jak i drugiej, instancji oraz 60,00 złotych tytułem zwrotu dwukrotnie uiszczonych opłat od apelacji.